వెన్నెల వాకిట్లో...

"ఇందూ!" సంభ్రమాశ్చర్యానందాలతో వెలిగిపోయింది మాధవి ముఖం. తనను చుట్టేస్తున్న మాధవి చేతుల మధ్య యిమిడిపోతూ హాయిగా నవ్వింది ఇందిర. చటుక్కున ఇందిరను వదిలేసి గంభీరంగా పడమటి వైపుకు తిరిగి కెంజాయరంగు చీర ధరించిన సంధ్యను చూస్తోంది మాధవి.

"ఇప్పటిదాకా బాగానే వున్నావుకదే? ఏమిటలా చూస్తున్నావ్?!" కంగారు నటించింది ఇందిర.

"డోన్ట్ డిస్టర్బ్. ఈ రోజు సూర్యుడెటు పొడిచాడా అని పరిశోధిస్తున్నాను. ఇన్ని నెలల తరువాత మా ఇందిరమ్మ యింత తీరికగా కరుణించిన వైనం మీద నివేదిక సమర్పించబోతున్నాను."

"పిచ్చి!"

"మేధావుల్ని చూచి పిచ్చిలోకం కళ్ళుకుట్టి యిదే బిరుదునిస్తుంది. డోంట్ బాదర్. ఇంతకూ యివాళ విశాల ప్రపంచంలోకి ఎలా రాగలిగావు?" ఇందిర చెయ్యి పుచ్చుకుని ఆఫీసు బయటకు వస్తూ అడిగింది మాధవి.

"ఏంటనుకుంటున్నావ్ మనమంటే? మూడురోజుల్నుండి

వీరోచితంగా పోరాడి సాధించుకొచ్చాను. ఎల్లుండి ఉదయం దాకా నేను పంజరం బయటజోరుగా, హుషారుగా ఎగరడానికి పర్మిషన్ దొరికింది." సంతోషంగా, నిజంగా వినువీధుల్లో విహరిస్తున్నంత హాయిగా వుంది ఇందిర ముఖం.

"మైగాడ్! ఎల్లుండి ఉదయందాకా?? అంటే షుమారు నలభై గంటలు?!" సరదాగా మాట్లాడుతున్నా, ఇందిర సంతోషం చూస్తూంటే వాడి ముల్లు హృదయంలో దిగబడినట్లుగా వుంది మాధవికి. పి.జి. సెంటర్‌లో లిటరేచర్ ఎమ్.ఏ చేస్తున్న ఇందిర కోరి వరించి వచ్చిన ఆనంద్‌ని పెళ్ళాడి చదువుకు మధ్యలోనే మంగళ హారతి పాడేసింది. బి.ఏలో యూనివర్సిటీ సెకండ్ వచ్చిన ఇందిర ఉజ్జ్వలమైన భవిష్యత్తును పాడుచేసుకుని అంతత్వరగా పెళ్ళి చేసుకోవడమే పెద్ద తప్పటడుగని మాధవి అభిప్రాయం. ఆనంద్ అలవాట్లతో, జీవిత విధానంతో రాజీ పడలేక పోవడం, అతని కుటుంబ వాతావరణంలో యిమిడిపోలేక పోవడం మరింత విషాదకరం, ఎమ్.ఏ. చేసి, రీసర్చి చేసి సాహిత్యంలో ఒక కొత్త చరిత్ర సృష్టించాల్సిన ఇందిర ఒక్కరోజు తనకు నచ్చిన రీతిలో తన ఆత్మీయులతో గడపడానికి భర్త అనుమతికోసం పోరాడవలసి రావడం!! చదువుకుని, ఆలోచనా, చైతన్యం వున్న ఆడపిల్లే యీ స్థితిలో వుంటే మామూలు ఆడపిల్ల సంగతి!!. ఆలోచిస్తూంది మాధవి.

"ఏమిటే, నీ వాలకం చూస్తూంటే నా కేదో అనుమానంగా వుంది. ఆ సంతోషం, అంతలోనే కళ్ళు వాలిపోవడం, పరధ్యాన్యంలోకి జారిపోవడం, ఎంత కష్టమొచ్చి పడిందే నీకు మధూ!" తమాషాగా నిట్టూర్చింది ఇందిర.

"నీ జాలివాన తరువాత కురిపించుదువుగాని, ముందు మంచు మీగడ తినిపిస్తాను పద"

"మంచుమీగడ?!" ప్రశ్నార్థకంగా చూసింది ఇందిర.

"ఎస్. ప్రశస్తమైన క్వాలిటీ ఐస్ క్రీమ్."

"ఐస్‌క్రీమ్! మన మహాపట్టణంలో!"

"అవును మన కాకినాడ మహాపట్టణంలోనే. అదిగో ప్రభుత్వ ధర్మాసుపత్రి. దాని ఎట్టెదుట అదే ఎయిర్ కండిషండ్ ఐస్‌క్రీమ్ రెస్టారెంట్." ఒక రేకుల షెడ్ లోకి దారి తీసింది మాధవి. ఇద్దరు అతి చురుకైన పిల్లలు ఆనందంగా, ఉత్సాహంగా దెబ్బలాడుకుంటున్న వాళ్ళల్లా, పోటీపడుతూ ఆర్డర్ కోసం పరుగెత్తు కొచ్చారు. బహు సంతోషంగా ఐస్‌క్రీమ్ కప్స్ తీసుకొచ్చి పెట్టి యథాస్థానానికి వెళ్ళి మళ్ళీ దెబ్బలాటను ద్విగుణీకృతోత్సాహంతో కొనసాగిస్తున్నారు.

"ఇప్పుడు చెప్పు. ఏమిటి విశేషాలు?"

"ఏముంది? పగలంతా నడుమెత్తకుండా చాకిరీ, రాత్రంతా పతి దేవుడి కోసం జాగరణ."

"ఏమిటి నువ్వనేది?" చప్పున ఇందిర చేతినందుకుని జాలిగా చూసింది మాధవి.

"ఏమిటే యివి నీ చేతులేనా? ఇంత గరుగ్గా వున్నాయేం?" గులాబీరేకుల్లా మృదువుగా, మెత్తగా వుండే ఇందిరచేతులు యింత గరుగ్గా అవడానికి కారణం అంతులేని చాకిరియే ననుకునేసరికి మాధవి గుండె వణికింది.

"మా ఇంట్లో నేను స్పెషల్‌గా 'డిగ్నిటీ ఆఫ్ లేబర్'ని పాటిస్తాను. అంచేత కొంచెం గట్టిపడ్డాయంతే" అరచేతులు చాచి చూచుకుంటూ తేలిగ్గా నవ్వేసింది ఇందిర.

"మీ ఇంట్లో మీ అత్తగారు, తోడి కోడలు, ఆడపడుచు – నువ్వు కాక ముగ్గురు ఆడవాళ్ళుండగా నువ్వే ఎందుకలా నడుం విరిచేసుకునే

ఉద్యమాన్ని చేపట్టావు?"

"భేషైన ప్రశ్న వేశావు. మా అత్తగారు నిత్యరోగి. మా తోడికోడలు బాలింత చూలింత పదవుల్ని నిర్విఘ్నంగా నిర్వహిస్తూంది. ఇంక మా ఆడపడుచు సదామేఘాల అంచున విహరిస్తూ వుంటుంది. ఏ ఐ. ఏ. ఎస్. ఆఫీసరో, బ్యాంక్ ఆఫీసరో మెడలో పూలమాల వేసి తనను తీసుకు పోతాడని కలలు కంటూ అంట్లు తోమడం, బట్టలుతకడం లాంటి డర్టీ పనులు చెయ్యడం తన హెూదాకు భంగమనుకుంటుంది. ఇంక మిగిలిం దెవరు? హర్ హైనెస్ ఇందిరాదేవిగారేకదా!" గలగలా నవ్వింది ఇందిర.

"అంత ఒళ్ళు వంగనివాళ్ళు పని మనిషిని పెట్టుకోవచ్చుగదా!"

"పనిమనిషా - అనగా నేమి? అదేజాతి? మా యింట్లో ఎవరైనా పనికి కుదిరి పది రోజులపైగా నిలబడితే, వాళ్ళకు మరో ఆలోచన లేకుండా 'పద్మవిభూషణ్' బిరుదు నివ్వొచ్చు."

"అదేం? ఆశ్చర్యంగా చూచింది మాధవి.

"అదంతే, పనిమనిషిని చూడగానే మా అత్తగారికి ఎక్కడి రోగాలక్కడ గప్‌చిప్! పూనకం వచ్చినట్లు ఆ గిన్నె శుభ్రంగా కడగలేదనే, యీ గది సరిగ్గా ఊడవలేదనే తిట్లకు లంకించుకుంటుంది. ఆవిడ వయసులో పాటించిన వీరశుభ్రాన్ని ఏకరువు పెడుతుంది. మా తోడికోడలు మహా వీరావేశంతో ఊగిపోతూ ఛడామడా తిట్టేస్తూ పనులు పురమాయిస్తుంది. మా ఆడపడుచు వీళ్ళిద్దరికన్నా రెండాకులెక్కువ చదివింది. కాబోయే కలెక్టర్‌గారి భార్య గదా, అంతా యమ డిసిప్లిన్. జీతం యిర్వై రూపాయ లిస్తూ అన్నం, పచ్చళ్ళు, కూరలు దానికెందు కివ్వాలని యుద్ధానికి దిగు తుంది. చుట్టూ తలుపులేసి చావ చితకదన్నితే పిల్లైనా పులవుతుంది గదా! ఎంత అమాయకురాలూ, మంచిదీ అయిన మనిషైనాసరే చేరిన నాలుగో రోజున ముఖం మీద నాలుగూ కడిగేసి 'మీకో దణ్ణం, మీ పనికో

దణ్ణం' అని పారిపోతుంది'' ఐస్‌క్రీమ్ తినడం ఆపి రెప్పవాల్చడం మరిచి వింటూంది మాధవి.

"ఆ గయ్యాళిగంపలలా ప్రళయ తాండవం చేస్తూంటే మీ ఇంట్లో మగ ధీరులు కాస్త మందలించి దారిలో పెట్టరా?"

"సరిపోయింది నీ అజ్ఞానం నువ్వూను. మా ఇంట్లో ఎవరి దారి వారిదే. ఒకరి అంతరంగిక విషయాల్లో మరొకరు జోక్యం చేసుకోరు. మామగారు మహాభక్తులు. ఎప్పుడూ భజనలు, అధ్యాత్మిక ప్రసంగాలతో బిజీబిజీగా వుంటారు. అల్పమైన ప్రాపంచిక విషయాలు. క్షుద్రమైన గృహ సమస్యలకు దూరంగా వుంటారాయన. ఇంక మా బావగారు క్లబ్బు, ఆఫీసు,. ఎప్పుడో నాలుగురోజుల కోసారి స్నానం అవసరమైతే ఇల్లు, ఆయన కిలాంటి పెట్టీ విషయాలంటే ఎలర్జీ. మా మరిదికి నిద్రలో, మెలకువలో, సర్వావస్థల్లోనూ ఏకైకలోకం క్రికెట్"

"మరి నీ డియర్ హజ్బెండ్...."

"ఆగాగు. వస్తున్నా. అంత తొందరైతే ఎలా?" ఐస్‌క్రీమ్ గబగబ తినేసి కర్చీఫ్‌తో పెదాలను అద్దుకుంది ఇందిర.

"ఇందు గలడందులేడని సందేహము వలద'న్నట్లుగా నా ప్రియమైన భర్త గారికి స్నేహితులులేని చోటులేదు. వారికి పగలు, రాత్రి అనే భేదం లేదు. పడగ్గదిలో పడుకునుండగానైనాసరే ఫ్రెండొచ్చి 'ఆనంద్' అంటే చాలు, ఆనందంగా తలుపు తీసుకు వెళ్ళిపోతారు. పునర్దర్శనం మళ్ళీ ఎప్పటికో!!" ఇందిర కళ్ళల్లో పలచటి నీడలు.

"బావుంది. చాలా అందంగా వుంది" యథాశక్తి తన ఆనందాన్ని ప్రకటించింది మాధవి.

"ఆఫీసవగానే ఫ్రెండ్స్‌తో షికార్లు, మందుపార్టీలు, అర్ధరాత్రికో,

తెల్లవారు ఝామున నిహాలో కొంపకు చేరడం, అప్పటిదాకా తిండి తినకుండా కునికిపాట్లు పడుతూ కూర్చోవడం నేను."

"నమస్కారం అధునిక పతివ్రతగారూ!" ఎగతాళిగా నవ్వింది మాధవి, బిల్లు చెల్లించి బయటపడ్డారిద్దరూ.

"అలా కబుర్లు చెప్పుకుంటూ నడుద్దామా!" అడిగింది మాధవి.

"రాజమండ్రి నుంచి పని గట్టుకుని వచ్చిందెందుకే? కబుర్లు చెప్పుకోవడానిక్కాకపోతే ముసుగెట్టి నిద్రపోవడానికా?"

"అది సరే, రోజా అర్ధరాత్రి, అపరాత్రి ఇంటికి చేరితే నీకెలా తోస్తుందనుకుంటాడా పెద్దమనిషి?"

"నా అనుమానం, మా అయన దృష్టిలో నేను అయన కనుసైగల ననుసరించి మెలగాల్సిన అందమైన కుక్కపిల్లనని. అయన పనులన్నీ నేనే చెయ్యాలి. ఇంట్లో వున్నంత సేపూ అయన్ని అంటిపెట్టుకునే వుం డాలి. ఇంకో తమాషా ఏమిటో తెలుసా? ఎప్పుడైనా అయన ఇంటి కొచ్చేసరికి నేను లేననుకో, యింక యిల్లుపీకి పందిరేస్తారు. ఏం మగాళ్ళో! నాకోసం పది నిమిషాలు వెయిట్ చెయ్యడానికి పెద్ద రాద్ధాంతం చేసే మనిషి తన కోసం నేను గంటల కొలదీ వెయిట్ చెయ్యడానికెంత చచ్చిపోతానో అర్థం చేసుకోరు. మాట్లాడితే ఫ్రెండ్స్. ఏం, తన కొక్కరికేనా ఫ్రెండ్సుంది?! అందరూ యిలాగే పెళ్ళాల్నొదిపించి ఊరుమీద బలాదూరు తిరుగు తున్నారా?... యివన్నీ ఎప్పటికీ జవాబు దొరకని ప్రశ్నలుగా మిగిలిపోతాయే మోనని భయంగా వుంది నాకు "ఇందిర గొంతు సన్నగా కంపించింది. ఓదా ర్పుగా అమె భుజంమీద చెయ్యేసి మృదువుగా తట్టింది మాధవి. ఇందిర సర్దుకునేవరకు మౌనం వహించింది.

"బుర్రనిండా సెంటిమెంటల్ నాన్సెన్స్‌ని నింపుకుని అనవసరంగా

ఆరోగ్యాన్ని పాడు చేసుకుంటున్నావే ఇందూ! ఆ మహానుభావు డొచ్చేదాకా కళ్ళల్లో వత్తు లేసుకునెందుక్కూర్చోవాలి నువ్వు? సుబ్బరంగా కడుపు నిండా తిని ముసుగు పెట్టుకు పడుకోక శివరాత్రి జాగరణల్నెవరు చెయ్యమన్నారు నిన్ను? ఇంత వెర్రి నాగమ్మలా నువ్వు ప్రవర్తిస్తావని కలలో కూడా అనుకోలేదే." అంతలో పిఠాపురం రాజావారి కాలేజి వచ్చింది. ఎన్నో రోజుల తరువాత కనిపించిన ఆత్మబంధువును చూచినట్లు చూస్తోంది ఇందిర.

"నా మాట విని అంట్లుతోముడు, బట్టలుతుకుడు, కార్యక్రమాలలో టైమ్ వేస్ట్ చెయ్యకుండా ఎమ్. ఏ. ప్రైవేట్‌గానన్నా పూర్తి చెయ్యి."

"పూర్తి చేసి..."

"పూర్తి చేస్తే - నీ పతిదేవుడి పాదపూజ యింకెంత బాగా చెయ్యొచ్చో, ఇరవై నాలుగ్గంటలూ ఇంటి పనులు చేసుకోవడంలో ఎంత తన్మయత్వాన్ననుభవించవచ్చో యింకా బాగా అర్థమవుతుంది. అనక నీకు 'ఉత్తమ గృహిణి' కంకణాన్ని బహూకరించి సత్కరిస్తారు" చిరాగ్గా చూసింది మాధవి. ఇందిరేదో చెప్పేలోగా 'సుధిత బుక్ సెంటర్'కు వెళ్ళి మేనల్లుడికి పుస్తకాలు కొంది మాధవి.

"పద, ఒకసారలా డిస్ట్రిక్ట్ సెంట్రల్ లైబ్రరికీ వెళ్ళి సూర్యకళా మందిరానికి వెళ్దాం. మా బాస్ కూతురి డాన్స్ ప్రోగ్రాముంది ఈ రోజు. అటెండెన్స్ వేయించు కోకపోతే అగ్గిరాముడౌతాడాయన. అలా వెళ్ళి పదినిమిషాలు కూర్చుని వెళ్ళిపోదాం. సరేనా?" మాధవి అడిగింది.

"నీ యిష్టం. రేపు ప్రొద్దుట దాకా నేను నీకేరాఫ్. తరువాత అమ్మ దగ్గరకు వెళ్తాను" సూపర్ బజారు ముందున్న జనాన్ని చూస్తూ లైబ్రరికి వచ్చారు.

"అలా కూర్చుని ఈ పుస్తకం చూస్తూండు. నేనిప్పుడే వార్తా

పత్రికల్లో స్కోరెంతో చూచి వచ్చేస్తాను." తన చేతిలో వున్న 'వనితాజ్యోతి'ని ఇందిర చేతిలో పెట్టింది మాధవి.

"ఏమిటే క్రికెట్ మేచ్‌లేవన్నా జరుగుతున్నాయా ఎక్కడన్నా?"

"అంతకంటే అద్భుతమైనవి. వార్తాపత్రిక తెరిస్తే ఏమిటి కనిపిస్తాయి రోజా? ఎక్స్‌ప్రెస్, గూడ్సుబండి ఢీ. లారీ స్కూటర్ల ద్వంద్వ యుద్ధం, లాంచీలు తిరగబడడం, విమానాలు కూలిపోవడం, సగటున పేజీకొక మానభంగం, ఏది ఏడిగా ఒక్కొక్కదాని స్కోరు - మొత్తం స్కోరు - వెరశి మన దేశాభ్యుదయం" మాధవి మాటలకు చిన్నగా నవ్వింది ఇందిర. గబగబ పేపర్లు తిరగేసింది మాధవి.

"పద పోదాం" లైబ్రరీ బయటికొచ్చి సూర్యకళామందిరానికి రిక్షా మాట్లాడుకుని ఎక్కారు. ఇందిరకు రెండేళ్ళ క్రిందటి అందమైన రోజులు గుర్తుకొస్తున్నాయి. రోజా కాలేజీకి యీ దారినే వచ్చేది. ఫ్రెండ్సందరూ కలిసి కబుర్లు చెప్పు కుంటూ, హాయిగా నవ్వుకుంటూ, ఈ ప్రపంచాన్ని లెక్కచేసే దేమిటన్నంత ధీమాగా నడిచి వచ్చేవాళ్ళు, గడిచిపోయిన అనుభవాలు మదురమైన కలల్లా తలపుకు వస్తున్నాయి ఇందిరకు.

రిక్షాటౌన్ హాలు దాటి 'కల్పనా టాకీస్' మలుపు తిరిగి, సూర్య కళా మందిరం ముందు ఆగింది. అంతాజనం, త్రొక్కిసలాట, రోడ్డు కవతలవైపున కలవారి కార్లు హుందాగా బార్లు తీర్చివున్నాయి. రిక్షా దిగి లోపలికి వెళ్ళడానికి పెద్ద యజ్ఞమయింది.

"రసజ్ఞులైన కాకినాడ పౌరుల కళాభిమానం మెచ్చదగింది. ప్రతి ప్రోగ్రాంకి ప్రేక్షకుల కొరత మాత్రం ఎట్టి పరిస్థితుల్లోనూ వుండదు" - కుర్చీలు వెదుక్కుని కూర్చున్నాక అంది మాధవి.

కాసేపు నృత్య ప్రదర్శనను చూసి బయటపడ్డా రిద్దరూ, వెన్నెల

తీగలు నేలమీద పారాడుతున్నాయి. నిండుగా ఊపిరి తీసి వదుల్తూ ఆకాశం వంక చూచింది మాధవి.

"ఇందూ! కాసిని నక్షత్రాల్ని కోసుకుని మాలకట్టుకుని జడలో పెట్టుకుందామా?" భావుకంగా చూచింది మాధవి.

"ఊఁహు. ముందు వెన్నెల చీర కట్టుకుందాం. మెరుపురవ్వల్ని ముక్కున పెట్టుకుందాం. మేఘాల నల్లుపుని కనురెప్పలకు రాసుకుందాం. అప్పుడు నక్షత్రాల మాల కట్టుకుందాం." చిలిపిగా నవ్వింది ఇందిర.

"ఓహ్! ఇప్పటికి అర్థమయింది మనిద్దరికీ యిలా కవిత్వం పుట్టుకు రావడానికి కారణమేమిటో! ఈ వీథిలోనే ప్రసిద్ధకవి 'ఇస్మాయిల్' గారుండేది."

"అంతే అయుంటుంది. ఆయన కవితా కన్య చిరుకపోలాన్ని స్పృశించిన గాలి మనల్ని తాకి బహుశా..." అంతలో రాఘవేంద్రస్వామి ఆలయం మలుపు తిరిగి విజయలక్ష్మి నర్సింగ్ హోమ్ వైపు మళ్ళారు.

"గాలి మారింది. యింక కవిత్వం రాదు. మందుల వాసనొస్తుంది." గలగలా నవ్వింది మాధవి.

"ఇందూ! ఒక్క నిమిషం, డాక్టర్‌గారికోమాట చెప్పొస్తా!" అంటూనే లోపలకు దూసుకుపోయింది మాధవి. నర్సింగ్ హోమ్ ముందున్న విగ్రహాన్ని చూస్తూంది ఇందిర. బిడ్డను ఒడిలో పెట్టుకుని అన్నం తినిపిస్తున్న మాతృదేవి. ఎంత చక్కగా మలిచాడు శిల్పి!

"రా!రా! బస్సొచ్చేస్తూంది." తదేకంగా విగ్రహంవైపు చూస్తున్న ఇందిర చెయ్యి పుచ్చుకుని రోడ్డు కవతలివైపుకు లాక్కెళ్ళింది మాధవి. బస్సు ఆగడం, ఫీట్స్ చేస్తూ లోపలికి జొరబడడం, కాసేపు కథాకళి ప్రాక్టీస్ చేస్తూండగానే మెడికల్ కాలేజి స్టాపులో ఆగడం జరిగాయి. మాధవ

నగర్‌లో చిన్న పెంకుటింటి వాటాలో మాధవి నివాసం.

"నా సొదలోపడి అడగడమే మరిచిపోయాను. అమ్మా, వదిన బావున్నారా? వేణు బాగా చదువుతున్నాడా?" అడిగింది. ఇందిర.

"ఏం బావుండడం! ఎప్పటికప్పుడు బ్రతుకుతో పెనుగులాటే" మాధవికి భయంకరమైన తన బాల్యం, చదువుకునే రోజులు గుర్తుకు వచ్చాయి. తను కడుపులో వుండగానే తండ్రి పోవడం, యింకా పసితనం వదలని అన్నయ్య కుటుంబ భారాన్ని నెత్తికెత్తుకోవడం, ఏ మూలకూ చాలని అన్నయ్య జీతం. ఏ వైపునుంచీ మరికొంత ఆదాయం వచ్చే దారిలేక పోవడం, తనకు పది పన్నెండేళ్ళ వయసులో ఫ్యాక్టరీలో జరిగిన ప్రమాదంలో అన్నయ్య చనిపోవడం, చుట్టూ అవరించుకున్న చిమ్మ చీకటి, అమ్మ, వదిన కలిసి వెలుగు కోసం చేసిన భీకరపోరాటం.. వద్దొద్దు. ఎవరికీ అలాంటి బ్రతుకొద్దు. తన కమ్మటి బాల్యాన్ని బ్రతుకు భయం మింగేసింది... మాధవి కళ్ళల్లో జలపాతాల హోరు.

మాధవితో తనను పోల్చి చూచు కుంటూంది ఇందిర. అమ్మ, నాన్న వున్నంతలో ఎంతో అపురూపంగా పెంచారు తనను. ఏదో సందర్భంలో తనను చూసి, యిష్టపడి పెళ్ళి చేసుకుంటానని ఆనంద్ వచ్చినప్పుడు - అతని ఉద్యోగాన్ని, వెనకవున్న ఆస్తిపాస్తుల్ని చూశారే తప్ప, అతని అలవాట్లను ఆరాతియ్యలేదు. తనకు కూడ అతను తనను ఇష్టపడు తున్నాడన్న భావం పట్ల వున్న గ్లామర్ తప్ప అతని అభిరుచుల్ని, మనస్త త్వాన్ని తరచి చూచి అంతిమ నిర్ణయాన్ని తీసుకునేంత విజ్ఞత లేకపోయింది. వున్న జీవితం పట్ల అసంతృప్తి, లేని దాని కోసం ఆరాటం, బ్రతుకంతా నిష్ప్రయోజనంగా గడిచిపోతుందేమోన్న ఆవేదన. సహనంతో పరిస్థితుల్ని చక్క బరుచుకోవాలన్న తపన తనను నిలవనివ్వడం లేదు. అనుక్షణం పరిస్థితులతో పోరాడుతూ, పడుతూ లేస్తూ గెలుపు వైపు పురోగ మిస్తున్న

మాధవిని చూస్తే తనకు అభిమానం, అప్యాయత, మాధవిని నలిపేస్తున్న ఆర్థిక సమస్యల్ని చూశాక డబ్బు యిబ్బందులేమీ లేని తను చాలామందితో పోల్చి చూస్తే అదృష్టవంతురాలనిపిస్తుంది. చివరి మాటను పైకి వెలిబుచ్చింది ఇందిర.

"అవును. ఎప్పుడూ పోలికే మనిషిని బ్రతికిస్తుంది. తనకంటే అభాగ్యులున్నారు. వాళ్ళూ బ్రతుకుతున్నారన్న స్పృహే మనిషిలో బ్రతకాలనే ఆశను రేకెత్తిస్తుంది. భద్రతలేని జీవితం ఒక ప్రక్క భయపెడుతున్నా, బ్రతకాలనే ఆసక్తి చచ్చిపోకుండా చూచేదీ పోలికే" తడిక గేటును తెరుస్తూ అంది మాధవి.

వరండాలో కూర్చున్న వ్యక్తిని చూడగానే ఇందిర చెయ్యి వదిలి ఒక అడుగు ముందుకు వేసింది మాధవి.

"ఎంతసేపయింది మీరొచ్చి?.... నా ఫ్రెండ్ ఇందిర. ఇతను సత్య నారాయణ. పోర్ట్‌లో వర్క్ చేస్తున్నారు." పరస్పర అభివాదాల తరువాత ముగ్గురూ కబుర్లలో పడ్డారు. మాధవి వదిన, అమ్మ వచ్చి ఇందిరను పలకరించారు. కొంచెంసేపు కూర్చుని అతను వెళ్ళిపోయాడు.

భోజనం చేసి బయటకు వచ్చారు మాధవి, ఇందిర. ఇంటి ముందు విరబూసిన సన్నజాజుల పరిమళం. కార్తీకమాసపు చిరుచలి. ఎదురింటివారి స్టీరియో వినిపిస్తున్న లతాపాట - గమ్మత్తుగా వుంది వాతావరణం.

"కబుర్లు చెప్పుకుంటూ అలా రోడ్డు దాకా వెళ్ళొద్దామా?" మాధవి అడిగింది.

"మనకింకా స్వాతంత్ర్య రాలేదు."

"నీ మొహం. స్వాతంత్ర్య రజతోత్సవాలు జరుపుకుని, రాష్ట్ర

వతరణ రజతోత్సవాల్లో వున్నాం"

"ఉత్సవాలకేం భాగ్యం! గాంధీగారు చెప్పిన స్వాతంత్ర్యం - అదే అర్థరాత్రి ఆడపిల్ల ఒంటరిగా వీధిలో నిర్భయంగా రాగలగడం..."

"చాల్లే! పగటిపూటే దిక్కులేదు.... అయినా మన కాకినాడింకా అంత అభివృద్ధి సాధించలేదులే.ఫరవాలేదు" పయట చెంగు భుజాల చుట్టూ కప్పుకుంటూ, అడుగు ముందుకు వేస్తూ మళ్ళీ ఆగింది మాధవి.

"ఇంట్లో యిప్పుడు కబుర్లు చెప్పుకున్నామంటే, తడికకు అవతల ప్రక్కన పడుకున్న ఇంటాయన బి.పి పెరుగుతుంది. పోనీ, అలా జాజి పందిర దగ్గర చాప వేసుకుని కూర్చుందాం వుండు" ఇంట్లోకి వెళ్ళి చాప తీసుకు వచ్చింది మాధవి. జాజిపూలు కోసి దోసిట్లోకి తీసుకుని వాసన చూసింది ఇందిర.

" ఈ వెన్నెల, సన్నజాజులు, మధూ; నీకేమీ అనిపించడం లేదా?!" తన్మయంగా పువ్వులవంక చూస్తూ అడిగింది ఇందిర.

"అనిపిస్తోంది" ఇందిర ఏ ఉద్దేశ్యంతో అడుగుతూందో చూచాయగా గ్రహించింది మాధవి.

"ఏమని?"

"అది వెన్నెలనీ, యివి సన్నజాజులనీ..." పెంకెగా చూచింది మాధవి.

"చాల్లే... ఇలా చదువుతూనే ముసలి దానివయిపోతావా, పెళ్ళి చేసుకునే ఉద్దేశ్యమేమైనా వుందా?"... అడిగింది ఇందిర.

"ఏమే, ఏమైనా సంబంధం చూశావేంటి." అల్లరిగా నవ్వింది మాధవి.

"బడాయిపోక నిజం చెప్పు." ఇందిర సీరియస్‌గా అడిగేసరికి ఓ

నిమిషం ఆలోచిస్తూ వుండిపోయింది మాధవి.

"ఇందాక అతన్ని చూశావు కదా, సత్యనారాయణని. అతనిమీద నీ అభిప్రాయమేమిటి?"

"బావుంది. ఒక్కచూపుతో, నాలుగు మాటల్తో అతన్ని అంచనా వేసేంత గొప్ప దాన్ని కాదుగాని. అసలు విషయం చెప్పు. అసలిప్పటి దాకా నాకీవార్త నెందుకు చెప్పలేదో సంజాయిషీ యిచ్చుకో."

"ఏదీ, యింకా పూర్తిగా నిశ్చయం కానిదే! అమ్మకు, వదినకు యిష్టం లేదు."

"ఏంచేత?"

"అతన్ది టెంపరరీ పోస్ట్. జీతం నా జీతం కంటే తక్కువ. వెనక బాధ్యతలున్నాయి. అతని చూపు నామీద కంటే నా జీతం మీద వుందని అమ్మ, వదినల అనుమానం. బ్రతుకులో అన్నీ చేదు అనుభవాలేకదా, మనుషుల మీద నమ్మకాన్నే పోగొట్టుకున్నారు" విచారంగా చెప్పింది మాధవి.

"మరి నువ్వెందుకతన్ని ఎన్నుకున్నావు."

"వ్యక్తిగా అతన్ని ఔన్నత్యాన్ని చూసి•నాలుగేళ్ళ పరిచయం అతనెటువంటివాడో తెలిపింది. 'యింకీ బ్రతుకుతో పోట్లాడే శక్తి నాకు లేదు' అని నీరస పడిపోయి నప్పుడల్లా అతను నా ప్రక్కన కొండంత అండగా నిలబడి ధైర్యం చెప్పేవాడు. ఒక వ్యక్తి, కష్టంలో వున్న మరో వ్యక్తికి యిచ్చే మోరల్ సపోర్ట్ విలువెంతో అతని ద్వారా తెలుసుకున్నాను."

"ఐతే..." సందేహంగా చూసింది ఇందిర.

"అలాంటివాడి చూపు నా జీతం మీద వుందని నేననుకోను. ఒక వేళ అలావున్నా నేను తప్పుపట్టను. సమస్యలతోరణాలు, బ్రతుకు

నింకొంచెం బాగుచేసుకోవాలన్న తపన, యింకాస్త సుఖంగా బ్రతకాలన్న తాపత్రయం, నాకుకాక నా ఉద్యోగానికి ప్రాధాన్యత వుండేలా చెయ్యొచ్చు! సామెత చెప్పినట్లు గొంగట్లో అన్నం తింటూ, వెంట్రుకలు వచ్చాయని బాధపడితే లాభం లేదు. పరిస్థితులలా వున్నాయి. అర్థం చేసుకుని, కొన్నిటిని సరిపెట్టుకోవాలి అవసరమైతే ఎదురు తిరిగి, పోట్లాడి, సాధించుకునే చైతన్యాన్నీ కోల్పోకూడదు."

"నిజమేననుకో! ఐనా, యిక్కడా బాధ్యతలు, పెళ్ళి చేసుకున్నాకైనా హాయిగా ఊపిరి పీల్చుకోక మళ్లీ నెత్తిమీద బరువు లంటే నాకెందుకో బాగాలేదు."

"బాధ్యతలంటే నాకు భయం లేదే. అలవాటయిపోయింది."

"మరేమిటంటే భయమో?!"

"మనిషిలోని దుర్మార్గం, అసూయ, కాఠిన్యం అంటే నాకు చచ్చేంత భయం., నవ్వుతూ వెన్నుపోటు పొడిచే మనుషుల్ని చూస్తే నాకు వొణుకు..." చుక్కలు కబుర్లు చెప్పుకుంటూనే వున్నాయి. వెన్నెల కరిగి పోతూనే వుంది. కాలం కదుల్తూనే వుంది.

★